

MAPA DE CIUTATS SOMIADES

Un conte de Joana Pijama il·lustrat per anduluplandu

Editat per

*Piscina,
un petit oceà*

[publicacions]
URV

Idea original de Joan Rioné

Col·labora

Diputació Tarragona

Text: Joana Pijama

Il·lustracions: anduluplandu - anduluplandu.com

Correccions i assessorament lingüístic: Enric Garriga

ISBN (paper): 978-84-697-6265-3

ISBN (digital): 978-84-8424-670-1

DL: T 1439-17

Tarragona, primavera de 2018

www.piscinaunpetitoea.com

www.publicacions.urv.cat

Reservats tots els drets sobre el text i les il·lustracions de l'obra.

També oferim la història en teatre i contacontes; més informació a:

www.genovesa.org

Les ciutats són un lloc per a l'intercanvi, no sols de mercaderies, sinó de paraules, desitjos i records.
Italo Calvino

És important que ajudem els adults a desenvolupar una nova sensibilitat per tal que els infants recuperin el seu lloc a la ciutat.
Francesco Tonucci

El per què d'aquesta excusa

Mapa de ciutats somiades vol esdevenir primer: una experiència on els petits prenguin la paraula. Segon: una eina en forma de llibre que permeti entendre la relació, percepció i necessitats dels infants vers la seva població. Per aquest motiu, inicialment, hem anat a preguntar a les escoles i després ens hem posat a treballar.

Aquest llibre combina text literari i il·lustració; és una reflexió de com els infants veuen la seva població i quin camí cal seguir per tal d'apropar-nos a una "ciutat somiada". Així doncs, convidem el lector a conèixer la muda dels seus municipis en llocs ideals als ulls dels petits, alhora que proposem un debat sobre la ciutat moderna.

Fer un llibre és una excusa per parlar d'allò que necessites. I ara us explicaré com va sorgir la necessitat de fer

aquest llibre. A mi m'agrada molt caminar, moure'm d'aquí cap allà fent una passa darrera una altra i un dels llocs per on més xalo és per les poblacions que estimo. Sovint passa, com és normal, que veig coses que m'agraden i coses que no m'agraden... I aquí està l'excusa! Volia parlar-ne. Però no ho volia fer amb ulls d'adult sinó amb mirada d'infant, perquè entenc que ells són els habitants més importants d'aquests municipis. Com diu el pedagog italià Francesco Tonucci: «Es tracta d'aconseguir que posem els ulls a l'alçada dels nens, per no perdre de vista ningú. (...) Cal imaginar-se que, quan la ciutat estigui més adaptada als infants, estarà també més adaptada a tothom.»

D'aquest llibre només en sóc l'editor. Qui l'ha fet, són dues bones amigues; la Joana Pijama, que hi posa les paraules i l'Anduluplandu, que

hi posa els dibuixos. De com van sorgir els dibuixos us en parla, a la pàgina que gira, la il·lustradora. Sobre aquests només diré que, a mesura que els anava rebent, tenia la sensació de descobrir un regal, com si fos el dia del meu aniversari. I ha estat una sort perquè en pocs mesos n'he rebut molts, de regals. Setze en total, un dibuix/regal per a cada text.

Com sabeu les paraules les posa la Joana Pijama. A la Joana li passa el contrari que a mi; no li agrada gaire baixar al carrer, només per anar a fer una orxata. Així doncs, em va tocar a mi anar a preguntar als infants de cada lloc i després explicar-ho a la Joana per tal que en fes una història. Va ser una sort, una sort molt gran, visitar tantes escoles. És curiós, però per arribar als col·legis no vaig utilitzar mai un mapa, els trobava en arribar al municipi i veure grups de canalla i colors fent-ne el camí. Llavors coneixia els mestres,

anava a les aules, explicava el projecte i preguntava als nens. Com bé diu la Joana Pijama, tots aquests contes són manllevats, l'origen està en aquelles converses.

D'anècdotes en vaig viure moltes; de totes, us n'explicaré una. Em va passar en una escola situada en un barri denominat com a "desfavorit". Vaig arribar a l'hora de l'esbarjo i, com tots els patis del món, era una mescla de crits, riures, pilotes i corredisses. Però entre el garbuix vaig sentir una melodia que em va sorprendre i vaig trobar un grup de canalla tocant les palmes amb alegria. Cantar en el temps lliure em va semblar una riquesa immensa que, malauradament, s'està esfumant.

He d'advertir que la llista de poblacions és atzarosa i subjectiva, lamento que en faltin moltes, ho intentarem més endavant. Però he observat que els problemes dels

municipis coincideixen i les paraules d'un lloc es poden utilitzar en molts d'altres. Us demano que no atengueu tan sols a la descripció poètica, doncs; en realitat, molts relats parlen des de les seves mancances. Allò que s'obvia també és narratiu. Per exemple, que en una ciutat no hi apareguin cotxes respon a aportacions com aquesta: «Les voreres són estretes i quan dues persones es creuen és perillós perquè cal posar els peus a la carretera».

Les ciutats, com els contes, són experiències. Es tracta d'anar-hi, conèixer-les i sortir-ne amb una nova percepció. I això és al que ara us convido, a mirar el llibre amb ulls clucs, ja que, tots els mapes i ciutats, al capdavall, són fets a la mida de qui els somia.

Joan Rioné
L'editor

Història de com dibuixar mapes

El Joan Rioné és un d'aquests personatges de Tarragona que saludes perquè, de tan trobar-te'l, sents que el coneixes de tota la vida i que, més endavant, un dia, se't planta davant del nas explicant-te amb ulls somiadors que té un projecte i vol comptar amb tu.

El Joan editor em va donar l'oportunitat d'estrenar-me com a il·lustradora de llibres ara fa tres anys amb un conte d'en Joan Camises sobre un mecànic i un cargol. Un primer somni fet realitat! I després d'aquest n'han vingut d'altres.

L'amistat i les ganes d'aquest cul inquiet han volgut que aquest sigui el segon llibre que construïm plegats. Aquesta vegada amb els textos de la Joana Pijama, que ha imaginat com serien les ciutats si les miréssim des del punt de vista sensible d'un nen.

No us enganyaré, he suat la cansalada! Quan de sobte em va deixar anar: *Andulu, vull fer un llibre de mapes!* Jo vaig recordar el malson que era, per a mi, dibuixar mapes. Veureu, perquè m'entengueu, jo sóc d'aquelles que es perden en una habitació quadrada.

Vam parlar-ho per correu-e, vam fer cafès, canyes, vam anar a sopars amb les parelles i també vam fer reunions més serioses! I què us heu pensat? Però jo no ho veia clar... *Com he de fer mapes, Joan?*

Us explicaré que el Joan editor és un encantador de serps i em mostrava confiança... *Serà un repte!* Em deia com si em fes de *coach*. I al final, així m'ho vaig prendre... com un repte! Però amb una condició... *Jo dibuixaré un "mapa". Res de fer carrers, res de fer-ho a escala. A partir dels divertits*

textos de la senyoreta Pijama, jo faré una interpretació "dibujaleada" de mapa.

Entesos!, va dir el Joan editor.

I des del mes d'agost, quan tothom estava de vacances menys jo, que dibuixo mapes. Bé, mapes i mini personetes... perquè, què és el més important que fa que una ciutat sigui ciutat? La gent. Els homes, dones, avis, nens, tietes, solters, casats, padrines... de totes les races, cultures i mides i volums possibles.

Ha estat un llibre il·lustrat que ha viscut alts i baixos, reformes i canvis personals que m'han fet aprendre a ser molt pacient amb el temps. Sort que el Joan editor ho ha entès. Ha estat un llibre cuinat a foc lent, però amb ganes de divertir i d'acompanyar uns textos esbojarrats plens de poesia.

anduluplandu
La il·lustradora

L'Ametlla de Mar

Hi ha dues maneres d'arribar a l'Ametlla, però sempre t'hi du el vent. Si hi vas a peu t'empeny l'aire que s'escola per les muntanyes, si hi vas per mar ho fas a bord d'un gran vaixell de cent veles. Molinets de vent et donen la benvinguda i la gent, quan parla, sembla que ho faci cantant. Ningú no pregunta d'on véns, l'Ametlla és un lloc viatger.

Els carrers són fets de tecles de piano i, al saltar, sonen notes musicals. Hi ha dos equips de coral que juguen a futbol amb cascavell, l'àrbitre va en banyador i xiula amb un tub de submarinista.

I al passeig una senyora amb un vestit florejat s'acosta a l'orella la closca d'un cargol de mar.

Amposta

Amposta és la ciutat de les paraules. Els telèfons no existeixen, no calen, es conversa als balcons. Si corres pel carrer pots sentir les històries barrejades; per exemple: "L'altre dia quan la nena anava a escola...", "...l'avió es va endarrerir per culpa del...", "...senyor metge que duia la bata arrugada i...", "...es va adormir a taula sucant el bigoti a la sopa...", "...després anirem a ballar, que això sempre agrada". O: "El nou vestit que he comprat és de color...", "...bicicleta que ha punxat la roda...", "...a l'últim minut el porter va aturar la pilota...", "...vols dir que plourà?". Passen les hores a Amposta; la gent xerra i para l'orella.

El dia acaba com comença, amb la remor de mil converses. Però, en arribar la nit, es fa un gran silenci, tothom mira el cel i, enlloc de comptar estels, enumeren les paraules que s'enlairen.

Cambrils

Cambrils està construïda amb moltes casetes de nines. Hi ha petites fruiteries de cartró, botigues de llaminadures, parades de pedres pintades... I els cotxes són fets a mida per ser pilotats amb la mà i aparcar-los a la butxaca. Pels carrers s'escolta la melodia d'una capseta de música.

A la vila s'hi troben coses magnífiques: castells de sorra gegants, munts per fer pluja de fulles, un cinema a l'aire lliure i ambulàncies-gronxador per si hi ha urgència de passar-ho bé.

La canalla de Cambrils té fama de ser acollidora i les cases sempre, sempre, cada nit... s'omplen d'amics i cosins per fer festes de pijames o batalles de coixins.

Constantí

Constantí és un poble somiador. La gent passeja en pijama i és rar trobar algú en pantalons o faldilla: "Això és cosa dels forasters!", diuen. Els carrers són coberts per llençols de colors, les voreres estan fetes de coixins amb les puntes brodades i a les places hi ha capçals per aparcar-hi els llits.

Quan es va fonent el dia és hora d'anar a dormir; tancar els ulls és una cosa important abans de demanar un desig. S'apaguen els fanals del poble, es tanquen televisors, es fa un gran silenci, només s'escolta algun grill... I cada matí, als balcons, s'estenen els somnis frescos per tal d'assecar-los de la humitat de la nit.

Falset

A Falset els nens esmorzen taronges i, quan entres a la vila, sempre endevines aquesta olor. Les pells estan repartides per les cantonades, l'aroma perdura tot el dia.

Els dimarts, quan hi ha mercat, s'hi troben gustoses viandes: panses, móres, cireretes de pastor, melmelada de raïm i menta fresca. Com que tothom menja sa sempre estan molt animats i fan coses divertides, per exemple: hi ha dies que, enlloc de barret, porten calçotets al cap; a les festes elegants n'hi ha que van amb el pijama, i algú, bromejant, un dia, va canviar el soroll dels timbres i totes les cases tenen un *ding-dong* diferent: una fa so de cabreta, l'altre de badall, n'hi ha que fan soroll de tractor.

I a tres quarts de cinc en punt sona una campaneta que atura tota la població. És hora de berenar. I és que aquí, les coses més importants, es fan sense presses i amb alegria.

0000

Gandesa

Gandesa està envoltada per boscos de flor d'ametlla. S'hi arriba per carretera o volant. En entrar al poble hi ha una gran pista on aparcar bicicletes i globus aerostàtics.

Un dia els nens es van posar a pintar l'escola i, en acabar, van pintar els carrers i les places i les botigues i les bodegues i després totes les cases. És per això que, ara, el poble està guixat de molts colors i arriben turistes per fer-ne fotografies.

Al poble no hi ha rellotges. Per saber l'hora, cal mirar els gira-sols que creixen a les torretes, però les flors són imprecises i sempre van uns minuts tard. Així doncs, a Gandesa no hi ha pressa i es troba temps per jugar. De fet, és fàcil veure els mestres córrer darrere d'una pilota o l'alcalde divertir-se a sobre d'un gronxador.

Montblanc

Montblanc està situada dins una capsa de sabates, grans muralles de cartró rodegen tota la vila. Com que la capsa és menuda no hi caben totes les coses i els seus habitants hi posen, només, allò que més els agrada. Així doncs, si hi entres i fas un tomb, pots trobar un drac, una torre molt alta, una fàbrica de galetes, carquinyolis, un pont de pedra, camps de cireres, pastissos de poma, bicicletes, fòssils de dinosaure, una pista de patinatge, baldufes, timbals, un vaixell de vapor, cascades, un gran telescopi, un trenet turístic, una geganta ballant al so d'una gralla... Tot això hi encaixa de meravella, però de cotxes no en veuràs pas a Montblanc, tothom sap que són massa esvalotats per encabir-los al mateix lloc on s'amaguen els tresors.

Móra d'Ebre

Fa anys, Móra d'Ebre era molt diferent de com és ara, era un poble sense aigua. Fins que un dia els habitants van ajuntar totes les piscines del món i van fer el riu que passa per aquest lloc. Tothom estava alegre, però per anar a l'altra riba havien de remullar-se. Llavors van construir tres ponts ben curiosos: el Pont del Gripau, es passa saltant; el Pont del Flamenc, es creua amb un peu i el Pont del Cranc, es travessa caminant enrere.

Ara diuen que la gent està tot el dia a la riba mirant el color de l'aigua, el reflex del sol, comptant les gotes del seu riu-piscina... I quan arriba algú de fora li donen la mà per entrar al poble d'una forma divertida.

Reus

Fa anys, Reus, era una línia recta i, al caminar, només podies anar d'un lloc a un altre. Però un dia algú va decidir encorbar-la i ara els carrers tenen forma d'espiral, com la closca d'un cargol. D'ençà hi arriba gent divertida perquè és més fàcil ballar ja que es gira, gira, gira sense cantons ni angles rectes.

I a la plaça principal han fet fora el general per plantar-hi una gran carpa on viuen mil artistes: acròbates, pallassos, malabaristes! Músics, magues i trapezistes! La ciutat té noves normes: no existeixen els quadrats, ni els semàfors, ni el soroll de les botzines, ni les presses, ni el mal de queixal... Ah! I les sirenes de piscina deixen de ser mentida per existir de veritat!

La ciutat giravolta al compàs d'una baldufa i els somnis del veïns es barregen. Quan són ben remenats es tanquen en pots de vidre, s'etiqueten i es guarden a la maleta per poder-los ressomiar.

Salou

Salou és una vila bestial. Hi viuen tot tipus de feres: galls, periquitos, libèl·lules, marietes, lleopards, gaseles, hipopòtams, balenes... Per tot arreu hi ha animals, però no es deixen pas veure; els infants s'encarreguen de tenir-los amagats. Per exemple, una nena s'adorm amb una girafa al pijama, un nen posa un elefant dins la capsa de joguines, un altre dibuixa un gran lleó a la llibreta, en una samarreta hi vola una papallona, un cavallet de mar neda a la tovallola, una boa llisca entre les fulles d'un llibre, tota una colla juga a fer curses de cavalls...

I al pati de l'escola, quan està tranquil, hi van les gavines a menjar les molles dels entrepans que els nens deixen.

Tarragona

Tarragona és la ciutat pintada amb l'alegria d'un nen que ha dibuixat fonts d'aigua fresca, geranis i ventiladors per escampar l'aire. Una ciutat sense tanques, ni semàfors, ni presses. Hi ha pilotes rodones saltant per les places com si estiguessin ballant.

Un coet estel·lar uneix tots els barris, cap problema per anar volant d'aquí cap allà! I als carrers hi ha passos de vianants perquè els cotxes, pobrets, puguin passar. La ciutat és perfilada per una vorera de mar on pots posar els peus a l'aigua. Tortugues, dofins i balenes s'apropen a la riba per saludar els banyistes.

I quan alces els ulls del paper, el dibuix no s'acaba: un cel pintat de color blau, núvols serens i un gran sol rialler que t'escalfa la cara amb el traç de quatre ratlles...

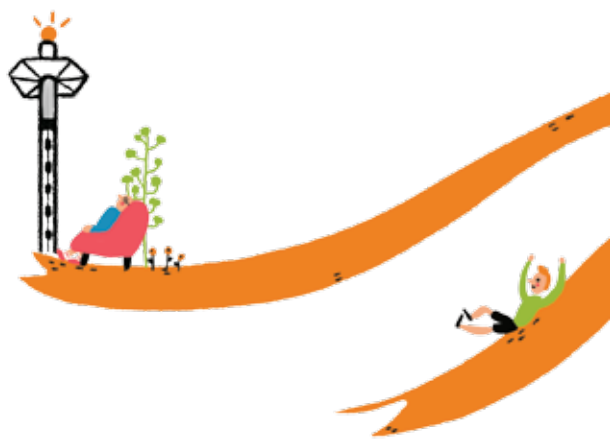
Torredembarra

Hi ha viles grans, petites, grasses, primes... Torredembarra és alta. Des de qualsevol lloc s'admiren unes vistes magnífiques. Hi arriben vaixells amb tota mena de mercaderies captivats per la llum del seu far. Els fanals són alts, les palmeres són altes, els para-sols són llargs i, com que els carrers són enfilats, la gent camina de puntetes. La pluja també és alta i quan plou només mulla el clatell dels més grans.

Hi ha escales per tot arreu que arriben fins als portals i si bé costa pujar-les, per baixar només cal llençar-se per un tobogan. Diuen que Torredembarra és alta perquè ha hagut d'estirar-se per no quedar atapeïda; una vila perfecta per a girafes i campanars. Però el mar que s'endevina a l'horitzó no ha crescut pas, passen els anys i el blau està a la mateixa alçada.

Les tardes d'estiu la gent es troba a la biblioteca per veure suc de llimona i escoltar històries de follets i nans.

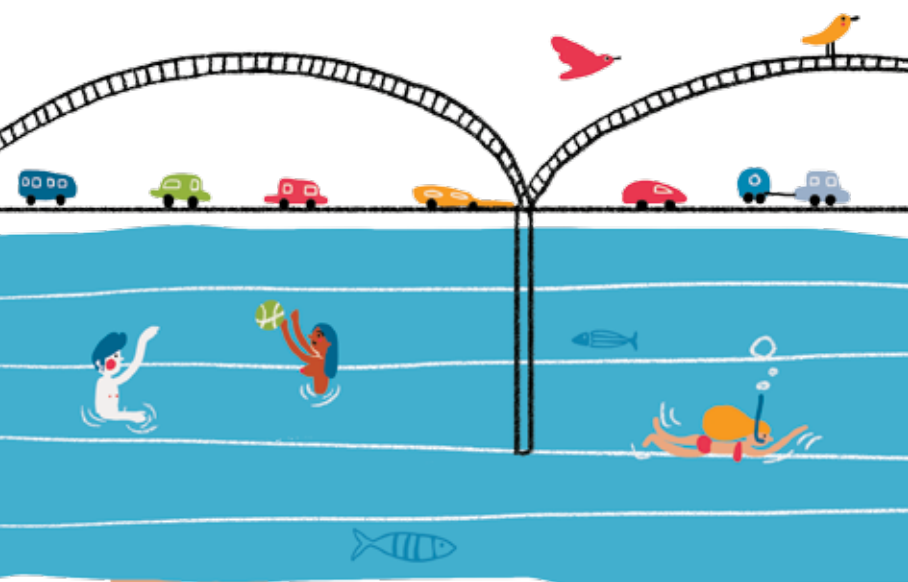
Tortosa

Per Tortosa hi passen dos rius, un de dia i un de nit: el primer és de color blau, el segon reflecteix el brill dels llums que s'escapen de les finestres. Hi ha un petit port habitat per infants de moltes cultures que mengen viandes de mil sabors; aquest és un bon lloc on fer amics i, sempre que es vulga, es pot salpar a qualsevol destí llunyà.

Les escoles estan sobre unes barcases que es deixen arrossegar pel corrent; quan són lluny, s'estiren amb unes cordes. A classe no hi ha mestres, tot el que cal saber s'aprèn jugant: la forma dels peixos, el cant dels ocells, els verd de les plantes, el cabal del riu... A l'hora del pati pots refrescar-te o llençar pedres a l'aigua per fer-les saltar.

A certa edat no està permès apropar els peus a la riba; és perillós. Al riu només poden anar-hi els nens; els adults ho tenen prohibit ja que es podrien avorrir o agafar un bon refredat.

Valls

A Valls no hi ha escoles, la canalla va al teatre. Al matí surten de casa, creuen carrers, travessen places i, poc a poc, es troben en un gran pati de butaques. Es tanca el llum de la sala, s'il·lumina l'escenari i surt el senyor director que els dóna la benvinguda. L'home és alt, fort, amb una veu que retrona i sap de memòria el nom de tots els nens. «Bon dia, Maria! Com estàs, Naïm? Hola, Cristina!». I cada dia els explica una història on ells són els protagonistes: «El teatre és com la vida!», crida.

I quan la classe s'acaba els nens han viscut mil vivències. Han rigut, han plorat, s'han posat a la pell de qui estima o qui fa mal... S'han sorprès amb el final, han aplaudit. Han vist com rere el teló l'actor es treu la perruca.

I de retorn cap a casa desfan el mateix camí: carrers, places... I quan hi arriben, obren la porta corrents, van a la cuina volant i expliquen la història als pares amb els ulls clavats a la truita de patates que just acaba de caure al plat.

El Vendrell

Tres camins duen fins al Vendrell. La ciutat no té muralles, però està envoltada d'una anella verda i sempre, abans d'arribar, has de creuar un bosc de moreres. Una avinguda et du a una plaça amb un jardí exuberant, el sol s'escola entre unes fulles de palmera. Al Vendrell hi fa un bon clima i hi creixen plantes i nens, el lloc és tan bell que arriben persones de molts països i, per fer-se entendre, canten cançons de les seves terres. La vila és un gran concert de gent explicant-se coses; uns compren el pa xiulant, d'altres murmuren històries amb melodies orientals, n'hi ha que conversen entonant músiques caribenyes...

Al Vendrell totes les cases són petites, però hi ha un auditori molt gran on tots els vespres s'hi apleguen els grills per escoltar música de violoncel.

Vila-seca

Abans, fa temps, la gent estava tan atenta a les pantalles que, sense adornar-se'n, van deixar de parlar, van deixar de llegir, van deixar d'escriure i, aviat, es van perdre les paraules. Res no tenia nom. Tot es mirava. Però un dia un músic i una pallerassa van retrobar les paraules dins una maleta oblidada a l'estació de tren i les van repartir pels racons del poble: vora un fanal de l'avinguda, sota un banc de la plaça, dins una gàbia de periquito, a la perqueria... I la gent, en veure-les, se'n va enamorar i les va emmarcar a les façanes: paraigües, julivert, marieta, pet... Ara tot els carrers tenen un nom nou.

I a la Plaça del Sanglot han posat una escultura on es pot llegir en lletres grans: UHH! I a l'entrada de l'escola han penjat una pancarta que diu: VISCA! Ara Vila-seca és un lloc que estima les paraules; en té centenars! Diuen que la cosa ha anat a tant que fins i tots els cap-grossos de la vila es passen el dia emparulant davant de la biblioteca.

Escoles i biblioteca que han participat

Escola Sant Jordi (l'Ametlla de Mar), Escola Consol Ferré (Amposta), Escola Guillem Fortuny (Cambrils), Escola Mossèn Ramon Bergadà (Constantí), Biblioteca Pública Salvador Estrem i Fa (Falset), Escola Puig Cavaller (Gandesa), Escola Les Muralles (Montblanc), Escola Lluís Viñas (Móra d'Ebre), Escola Mowgli (Reus), Escola Europa (Sallou), Escola El Miracle (Tarragona), Escola Mediterrani (Tarragona), Escola Molí de Vent (Torredembarra), Escola Remolins (Tortosa), Escola Eladi Homs (Valls), Escola Pau Casals (El Vendrell), Escola Sant Bernat Calvó (Vila-seca).

Agraïments

A tots els infants, mestres i bibliotecàries que han participat en el projecte, així com als amics Jordi Abelló, Josep Estivill, Montse Gaya, Enric Garriga, Mireia González, Toni Martí, Txomin Medrano, Joan Pascual i Eli Sánchez Legaz.

Mapa de ciutats somiades és un relat amb paraules i dibuixos a partir de les inquietuds dels infants de cada població descrita: L'Ametlla de Mar, Amposta, Cambrils, Constantí, Falset, Gandesa, Montblanc, Móra d'Ebre, Reus, Salou, Tarragona, Torredembarra, Tortosa, Valls, El Vendrell i Vila-seca.

El lector trobarà aquestes localitats transformades en llocs ideals als ulls dels petits així com una eina per al debat entorn de les ciutats actuals, les seves mancances i necessitats.

Piscina,
un petit oceà

Genovesa
Narratives Teatrals

Diputació Tarragona

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

[publicacions]
URV

ISBN: 978-84-697-6265-3

9 788469 762653